

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

احرام همان طوری که عرض شد عبارت است از یک نُسک خاص که به واسطه آن شخص در یک فضای خاص از تقرب و ورود در حریم نورانیت پروردگار برای او حاصل می‌شود. و مسئله نسبت به نماز هم به همین کیفیت است. چطور این که درباره تکبیره الاحرام صلاتیه، به واسطه تکبیر انسان وارد در این فضا می‌شود خود را در این فضا وارد می‌کند، فضای خاص اقتراب به حق در عالم نورانیت که آن حقیقت عبودیت محضه را به واسطه اتیان اعمال به جوارح و جوانح برای خود تحصیل می‌کند لذا به او می‌گویند تکبیره الاحرام؛ یعنی تکبیری که به واسطه تکبیر شخص مصلی محرم می‌شود و در این احرام آن حالت، آن اقتراب خاص و ورود در حرم برای او پیدا می‌شود.

حَرَم، حَرَام، حَرِیم، حُرْمَت، همه اینها یک ریشه دارد، ریشه آن عبارت است از مقام غیرت و عزت و عظمت و کبریائت؛ شخص حالا چه پروردگار و چه غیرپروردگار.

مقام عزت و غیرت و کبریائت پروردگار را که اجازه ورود به آن فضا برای کسی داده نمی‌شود به آن حریم می‌گویند. حریم یعنی حدّ فاصل بین دو فضا چه فضای مجازی و چه فضای حقیقی در هر دوی اینها حریم صدق می‌کند. پس بنابراین وقتی که می‌گویند حریم این منزل از این جا است یعنی آن مقام غیرت و آن عزت صاحب ملک اجازه ورود را به آن شخص غیر نمی‌دهد و او را در کنار این موقف متوقف می‌کند، این را می‌گویند حریم. اگر حریم نداشته باشد به معنای این است که مسئله باز است، و در این استنکاف لزومی مشاهده نمی‌شود، اگر فرض کنید که این زمین، زمین عادی است حالا اگر این زمین را آمد زراعت کرد برای حفظ این زراعت حریم قرار می‌دهد دورش را سیم می‌کشد دیوار می‌کشد اگر آمد این زمین را تبدیل به حدیقه و باغ کرد مسئله بالاتر می‌شود، اگر آمد این زمین را تبدیل به ملک و خانه کرد خب در این جا مسئله خیلی مهمتر می‌شود و آن غیرت در این جا تجلی و طلوع بیشتری پیدا می‌کند و عزت در این جا نمایش بیشتری از خود ابراز می‌کند هر چه که آن مسئله غیرت با آن منافات داشته باشد آن فرد مالک و صاحب غیرت در آن جا حریم قرار می‌دهد و دیگران را از ورود به آن فضا محو [ظ: منع] می‌کند.

این مطالبی که عرض می‌کنم خیلی این مسائل در موقعی که انسان می‌خواهد تکبیره الاحرام ببندد، آن جا به درد می‌خورد و همین طور در وقتی که می‌خواهد لبیک یا نیت برای احرام را بکند در

آن جا این مسئله می آید که این احرام یعنی چه؟ یعنی شما وارد در حرم شدید نه این که در بیرون حرم ایستادید! نه! تکبیری است که شما را به واسطه تکلیف وارد در حریم کرده است، حریم صاحب غیرتی که تا بحال اجازه ورود نداده بود و وقت اذان ظهر این اجازه صادر می شود تا به حال اجازه را نداده است. ما ببینیم که تفاوت در فهم ما کجاست تا به کجا؟ ما وقتی که نماز ظهر خوانده می شود مصیبت می گیریم و بر سر می زنیم که ای وای تکلیف آمد و حالا بیا بلندشو نماز بخوان! هی ولس می کنیم ولس می کنیم صبر می کنیم ده دقیقه به غروب هر دو را الکلنگی تمام می کنیم، این زوال شمس را برای خودمان به عنوان نزول مصیبت تلقی می کنیم!

در حالتی که زوال شمس اعلان احرام است؛ یعنی تا بحال... این که «أرْحَنِیْ یَا بِلَالُ» بخاطر همین است! مقام عزت و مقام کبریایی حق اجازه ورود تا حالا را نداده بود می گفت نمی توانی نماز بخوانی بله نماز مستحب می خواهی بخوانی برو بخوان ولی نماز خاص و نماز مخصوص را شما نمی توانی بخوانی الان این اجازه داده شده است که بتوانی شما داخل شوی لذا است که بزرگان برای اتیان به صلوات انتظار می کشند بخاطر این که پشت در ایستاده اند و اجازه ورود ندارد و همین طور پیغمبر چشمش را به آسمان... حدیث داریم وَ عَیْنُهُ تَدُورُ وَ کَانَ یَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ فِی وَقْتِ الزَّوَالِ! این که حضرت همین طور منتظر است منتظر چیست؟ خب صبر کند، وقتی که اذان گفتند نماز بخوان، این انتظار چیست؟ این انتظار پشت خط ایستادن است انتظار توقف برای وارد شدن در حرم است!

این جا است که همه این الفاظ به یک ریشه برمی گردند و آن حدود مقام غیرت مولا حالا چه مولا مولای واقعی باشد، چه مولا موالی ظاهری و مجازی باشد در آن فضای خاص.

لذا حرام را هم برای همین حرام می گوید، حرام یعنی تعدی از حریم پروردگار، مولا اجازه این تصرف عدوانی را نمی دهد به شخصی، وقتی که یک فرد می خواهد وارد حریم مولا از موالی ظاهری شود جلوی در می ایستند حارس می گذارند پاسبان می گذارند در را می بندند؛ برای چه وارد می شود؟ چرا زنگ نمی زنی؟ بی اجازه نمی شود وارد شد. این حریم است و حریم باید محفوظ بماند و تعدی نسبت به آن حریم موجب کیفر است. چرا این اعمال برای ما حرام است؟ چه به خدا می رسد که این اعمال حرام را بر ما حرام کرده است؟ شرب خمر را حرام کرده است زنا را حرام کرده است دزدی را حرام کرده است دروغ و غیبت را حرام کرده است برای چه حرام است؟ چه به خدا می رسد، چه چیزی از او کم می شود؟ همه اینها حرمتش بخاطر تصرف در ملک مولا است وقتی که شما داری این عمل حرام را انجام میدهی خیال نکنی این عمل را که دارید انجام می دهید در این جا به اختیار خود انجام

می‌دهید و خود صاحب اختیار هستید و به کسی هم مربوط نیست؛ شما در این جا تصرف در فعل مولا کردید به خاطر این است!

این حرفهایی که عرض می‌کنم از بنده نیست از بزرگانی است که بله باید رفت در قبال آنها زانوی ادب زد و حقایق دینی را از آنها باید یاد گرفت! می‌فرمودند: این حرام است که حرام است به خاطر تعدی در ملک او است که حرام است نه بخاطر خودت است، تو چه کسی هستی که برای تو بخواهند حکم جعل کنند و انشاء حکم کنند و از عالم ملاکات در آن جا حکم را تنزیل کنند؟ تو چه کسی هستی اَنْتَ و ما فی یدِکَ کَانَ لِمَوْلَاکَ، انسان کیست؟ انسان در مقام عبودیت چیست؟ از خود چیزی ندارد که بخواهد تصرف کند.

پس هر عملی را که انسان انجام می‌دهد که آن عمل خلاف است این عمل از آن جا خلاف است که انسان به واسطه این عمل حقی از حقوق مولا را تضييع کرده است به واسطه این یک حقیقت وجودیه خارجی که قابلیت برای سعه وجودی داشت آن حقیقت را ابطال کرده است یک واقعیت وجودیه‌ای که می‌توانست تبدیل به یک نورانیت بشود او را به ظلمت مبدل کرده است و این تصرف تصرف در حق مولا است، این تصرف تصرف در ملک و حریم مولا است که این جا است: الْقَلْبُ حَرَمٌ اللَّهُ فَلَا تُدْخِلُ فِي حَرَمِ اللَّهِ غَيْرَ اللَّهِ به این نکته برمی‌گردد که انسان می‌آید غیر خدا را داخل می‌کند در قلب و بعد هم هر غلطی می‌کند غیر خدا را داخل می‌کند رضای او را نمی‌آورد رسیدن به او را در قلب نمی‌آورد و فقط او را در نظر نمی‌گیرد و بعد بلند می‌شود می‌رود به کارهای دیگر، وقتی که انسان غیر از او را در قلب آورد خب طبعا تصرفات او هم می‌بینیم فرق می‌کند نحوه کارهای او هم می‌بینیم متفاوت شد خصوصیات و افکار او هم متفاوت شد خب این که همان بود پس چرا این جور شد؟ غیر خدا آمده در این جا در حرم خدا! و وقتی که غیر خدا بیاید در حریم خدا پس بنابراین مقام غیرت هم اقتضا می‌کند که آن خصوصیات و آن لطف خاص دیگر شامل حال او نشود که خود این داستان مفصلی دارد.

پس بنابراین این که می‌گویند حرام نه بخاطر زشتی و بدی است بخاطر این که تجاوز به حریم است به خاطر این می‌گویند حرام، بخاطر بدی؛ بدی چیست؟ خب این که بدی است این که این است عین همان [دیگری] است؛ شما این لیوان آب را فرض کنید که غصبی باشد یا لیوان آب از جوب آب کوهساران باشد هر دو آب است و هر دو رفع عطش می‌کند تفاوتی نمی‌کند چرا آن اولی حرام است و دومی مباح؟ در حالی که لازم است و در بعضی از اوقات هم واجب است یا فرض کنید که مستحب

است چرا این طور است؟ بلکه هر دو یکی است هر دو این خاصیتی که دارد یکی است چون در آن اولی تعدی در حریم است به واسطه تعدی در حریم که این الان آمده تعدی کرده در حریم او! بلکه به این که به او ضرر زده است نه به خود ضرر زده است چون تعدی کرده است در حریمی که خدا گذاشته است و به واسطه این غضب ضرری بر او وارد می شود و یک منفعت وجودیه از او سلب خواهد شد لذا می گویند غضب حرام است حالا یک ضرری به او می رسد برسد به آن کاری ندارد فعلا برگشتش به این است

یکی بر سر شاخ و بن می برید خداوند بستان نظر کرد و دید
بگفتا که این مرد بد می کند نه بر من که بر نفس خود می کند

شاخه را می اندازی تو می شکند خب من هم این را برمی دارم این را تبدیل به زغال و هیزم می کنم و این حرفها، چقدر از من خراب می شود فوقش یک درخت فرض کنید که نیمه جان می شود خب تو می افتی کلهات داغون می شود و می میری تو خیال می کنی که حالا شاخه ای از درخت من کندی در حالتی که ثمره وجودی خودت را اضمحلال کردی و از بین بردی پس بنابراین مسئله فرض کنید که حرمت زنا این نه حرمت زنا از باب تعدی بر غیر است حرمت زنا از باب تعدی بر نفس است اگر این تعدی بر نفس نباشد... لذا می گویند اشکال ندارد در وطی به شبهه چرا اشکال ندارد؟ چون در آن جا تعدی بر نفس نیست طرف عَوَضی گرفته است خیال کرده که فرض کنید که بله فلان، یا این که تصور کرده که نکاح واقع شده گاهی اوقات اتفاق می افتد، اتفاق نیفتاده؟ می شود دیگر، مثلا فرض کنید که بعدا می گویند آقا عقد را خواندید؟ یا دامن رفت از هول حلیم افتادیم خب این می شود وطی به شبهه همین است دیگر! این در این جا حرام نیست، این قضیه تعدی بر نفس در این جا محقق نشده است عمل خارجی یکی است فعل خارج یکی است. چرا شرب خمر حرام است؟ چون تعدی بر نفس است و إلا شرب خمر خیلی فوایدی به بقیه می رساند زندگی یکی را می گرداند فرض کنید که چند نفر را آباد می کند با این مغازه ها شراب فروشی فلان این حرفها ولی حرمت این از بین بردن انسانیت است و پایین آوردن نفس در مرحله حیوانیت است این تعدی بر نفس است که به واسطه این ورود در حرم إله می شود؛ یعنی آن حریم إله می شود به واسطه او، تمام گناهان همه از باب تعدی بر خود نفس حرام است البته در این جا گناه یک ضرری ممکن است به کسی برساند در یک جا ممکن است ضرر نرساند بلکه منفعتی هم برساند، منافع ظاهری.

از همین جا ما استفاده می کنیم که در مسئله تجری آن جا چطور می تواند یک قبح فاعلی موجب

حرمت شود؟ زیرا مسئله وارد شدن در حریم در آن جا قرار می‌گیرد در همین مسئله تجری! گرچه از نقطه نظر فعلی در آن جا مسئله ای نیست فرض کنید که یک شخصی به تصور زنا با عیال خودش باشد، تصورش تصور چیست؟ تصور غیریت است همین نفس تصور غیریت که ورود در حریم پروردگار است آن آثار حرمت زنا را بر او مترتب می‌کند مائة بالمائة و صد درصد بر او مترتب می‌کند گرچه از نقطه نظر ظاهری این حکمی بر او مترتب نباشد، روز قیامت می‌رود در پرونده او می‌بیند که یک زنا نوشته است گرز می‌آید در کله او، ای بابا چی داری می‌زنی در کله ما؟ ما که در آن جا فرض کنید که نکردیم. این کار را نکردی؟ این هم تابلو، این هم نیت تو، این هم تفکر تو نسبت به این قضیه این هم آثار آن، همین که تو این کار را کردی آن استعداد و آمادگی صعود و رشدت را از دست دادی با مغز آمدی پایین آمدی رفتی خوردی از بین بردی آن استعداد و آمادگی رشدت را! بیا خودت هم نگاه کن دیگر! از پیش خودمان درنیاوردیم پرونده که برای تو درست نکردیم مثل دادگاه، نه، این هم موقعیت خودت را تماشا کن استعداد و آمادگی خودت را ببین قبل از این عمل و حالت تهباً خودت را ببین و این هم استعداد و آمادگی از بین رفته تو بعد از اقدام بر حرام، حالا بیا تماشا کن ببین!

پس این را می‌گویند حرام؛ پس این که می‌گویند بزرگان در مسئله قبح فعلی و قبح فاعلی که در آن جاست، برگشتش به همین قضیه است که مسئله حرمت به انسان برمی‌گردد نه به خارج! حرمت به خود ما برمی‌گردد خود ما عملمان آیا ورود و تجاوز در حریم است یا نیست؟ این مسئله حرام و حرمت و احرام و اینها همین است.

در تکبیر در صلاة مسئله به همین کیفیت است که این احرام عبارت است از یک نُسک خاصی که در صلاة انسان را می‌برد در فضای صلاة. وقتی که شما می‌گویید الله اکبر یعنی تمام شد موبایلتان زنگ زد، به جهنم که دارد زنگ می‌زند! چرا باید حواس شما برود در زنگ موبایل؟ گوشی تلفن شما دارد زنگ می‌زند شما دیگر وارد حریم شدی چرا باید فکرتان برود در زنگ تلفن زود نماز را تمام کنم ببینم کیست؟ خاک بر سر هر کسی که این جور دارد نماز می‌خواند، وقتی که شما می‌گویید تکبیرة الاحرام یعنی این که برمی‌دارند بزرگان و فقهاء می‌گویند خب البته آنها در یک رتبه خاصی خودشان می‌گویند که معنای احرام، احرام از تروک است که مثل ضحک و مثل تکلم و اکل و استدبار قبله... خب اینها از لوازم است این احرام نیست، احرام یعنی ورود در فضایی که شما را دیگر در این دنیا قرار نمی‌دهد شما وارد شدید، رفتید از این بیرون، منتهی حالا بدن شما در این اتاق دارد دُلاً و راست می‌شود و سجده انجام می‌دهد خودتان با این احرام کجا رفتید؟ آن وقت آن کلام بزرگان در این جا می‌آید و

حقیقت عبادت را برای ما ترسیم می کند ، کلام ائمه علیهم السلام را تفسیر و تشریح می کند و توضیح می دهد! این جا می فهمیم که آنها از احرام چه فهمیدند از نماز چه می فهمیدند و از اینها چه فهمیدند که به قول مرحوم آقا وقتی که مرحوم حداد تکبیرة الاحرام می گفت دیگر از این دنیا بیرون می آمد دیگر هر چه می خواهد در این اتاق اتفاق بیفتد هر قضیه که می خواهد باشد این دیگر در این اتاق نیست ایشان می گفتند دیگر ایشان نبوده! لذا می گفتند وقتی که ما اصلا به ایشان نگاه می کردیم در حال نماز البته وضعیت ایشان در نماز شدید بود ولی این حالت در غیر نماز هم بود! در نماز این خیلی شدت پیدا می کرد ایشان می گفتند وقتی که به آدم نگاه می کردند ما می دیدیم که فقط چشم دارد نگاه می کند ولی حواس جای دیگر است فقط دید چشم است دیدید بچه ها به جایی خیره می شوند فقط چشم ایشان است و فکر و ذهن به اصطلاح در جای دیگر دارد چیز می کند این مسئله است! لذا می فرمودند وقتی که مصلی تکبیرة الاحرام می گوید دیگر نباید به چیزی فکر کند نباید به مسئله ای فکر کند نباید ذهنش را بیاورد نباید به الفاظ نگاه کند همه اینها می رود در راستای خودش جای خودش را پیدا می کند دیگر نباید روی صوت **وَ لَا الضَّالِّينَ** زبان را بچسباند به آن کرسی بالا و نمی دانم فرض کنید که ح را چه کند و چه کند!!

یک بنده خدایی داشت نماز می خواند من هم داشتم نگاه می کردم دیدم این دارد نماز می خواند ولی انگار دارد قبض روح می شود یعنی با این نماز یک شکلی نمی دانم **وَ لَا الضَّالِّينَ** را می خواست به یک قسم بگوید با خودش ور می رفت چشمش را فشار می داد همچنین می بست هی می گفت **وَ لَا الضَّالِّينَ** خب برو راحت نماز بخوان چه خبر است؟! بابا کجا دستور به این مسائل داریم کجا؟ آخر این نماز نشد این که سادّ طریق شد این که راه را بست به جای این که راه را باز کند این که چه نمازی است؟ آخر آن چه نمازی است که وضویش باید شش ساعت طول بکشد لای این ناخنها آب رفت یا نرفت مثلا، این نماز نشد؛ امام سجاد هم این طوری می رفت سر حوض وضو می گرفت قشنگ چهار ساعت وضو بگیریم و می خواهیم برویم حرم خدا دیگر ببینیم لای ناخمان آب رفت تا ته آن رفت یا نه سرش چیز کرد وضویی بگیر و به اصطلاح اسباغ الوضو هم بکن بلندشو برو پی کارت! به دردت برس! هزار و یک درد داری برو به آنها برس، بدبخت آمدی خودت را در این الفاظ و در این ظواهر حبس کردی این جا نگه داشتی.

پس بنابراین وقتی که مصلی می گوید تکبیرة الاحرام این تکبیرة الاحرام به معنای ورود در حریم است لازمه این حریم فرض کنید که تروک بعضی از همین مسائل .. خب این لازمه است کسی که وارد

در حریم شد لازم نیست که هی فکّ او بجنبد یک آدامس بیاندازد بخورد یا یک آب نبات، شکلاتی این که ورود در حریم نشد کسی که وارد در حریم شود نمی تواند که هر هر بخندد این که ورود نشد کسی که وارد در حریم شده که نمی تواند حرف بزند حالا ما همه این کارها را می کنیم ولی در فرمان حرف می زنیم رتق و فتق می کنیم همه اینها ولی فقط به زبان نمی آوریم بعد هم می گوئیم نماز خواندیم و نمازمان درست است!

خیلی خب این قضیه می شود قضیه احرام. پس حالا در مسئله صلاة مسئله این است که شخص مصلی به عنوان ورود در حرم دارد این را انجام می دهد نه به عنوان تکبیر برای فرض کنید که ترک اکل. من عرض کردم در یکی دو روز گذشته ترک اکل و این حرفها که نماز نیست، بنده هم الان نمی خورم، دارم نماز میخوانم؟ بنده هم الان نمی خندم خب نماز می خوانم! بنده هم الان فرض کنید که به عنوان مثال حرفهای غیر از این فضا را نمی زنم خب این که نماز نیست این که نماز نمی شود آمدن و در این جا و بحث کردن و مباحثه کردن اقتضایش این است که آدم حرفهای دیگر نزند و حرفها در محیط بحث باشد اقتضایش این است که انسان نخندد و نسبت به مسائل جدّ باشد اقتضایش این است که چیزی نخورد و ریشش هی نجبند و اقتضانات بحث است خیلی خب فرض کن من الان مصلی شدم هر چیزی جای خودش را دارد؛ شما هر جا بنخواهید بروید همین کار را انجام می دهید این تروکی در این جا هست که این نیست. این که آمدند گفتند احرام به معنای ترک است اینها لوازم آن است احرام چیز دیگر است احرام یک مسئله دیگر است، نسک خاص است، حتی این را می خواهم بگویم که معنای احرام اتیان مصلی هم نیست همان طور که صاحب جواهر فرموده! نخیر معنای احرام در صلاة به معنای احرام برای اتیان این ارکان نیست به معنای ورود در فضای عبودیت خاصه است که آن ورود یک اقتضائاتی می کند، حمد دارد سجود دارد رکوع دارد همه مراتب آن عبودیت به تمام معنی باید در آن صلاة ملاحظه شود آن می شود صلاة نه اتیان جوارح و نه تروک به معنای ترک این مسائل است! آن نسک خاص، آن عبادت خاص، آن عبودیت خاص، آن قرب خاص، آن حالت خاص بین عبد و بین مولا آن را می گویند احرام که خب در این جا باید انسان یک اعمالی را هم بر طبق این انجام بدهد این معنا معنای احرام است.

همین مسئله در مورد احرام برای حج یا احرام برای عمره است وقتی حاج و معتمر می خواهند نیت احرام کنند چه نیتی باید بکنند؟ آیا صرف نیت ترک؟ خب من هم الان انجام نمی دهم صرف فرض کنید که نیت ترک من النظر إلى المرأة؟ الان هم جلوی من مرآتی نیست که من بخوام ترک کنم این

که احرام نشد آن احرام یک فضای خاصی را دارد که لازمه آن فضای خاص این است که انسان خود را در یک همچین وضع و موقعیتی دریاورد و لذا شما قبل از صلاة دقت کنید، قبل از صلاة وقتی که نیت احرام در صلاة می کنید هنوز تکبیر نگفتید وقتی نیت می کنید خودتان را با فضای قبل از صلاة یکدفعه متفاوت می بینید این تفاوت بخاطر چیست؟ در حالتی که هنوز تکبیره الاحرام نگفتید این تفاوت بخاطر ورود است این ورود آماده شده است در باغ باز شده است اجازه برای دخول در این باغ داده شده است اجازه برای دخول در این بیت و فضا داخل شده است اما شما پایتان را دارید می گذارید داخل. هنوز در پشت را به رویتان نیستید دارید می روید داخل ذهن شما دیگر متوجه پشت سر نیست فکرتان متوجه اطراف نیست این را برای این عرض می کنم که بعد یک نتیجه می خواهم بگیرم ذهن دارد می رود در منزل، احساس می کند بعد از دو یا سه ثانیه در هم به روی پشت سرش بسته می شود دیگر داخل در منزل قرار گرفته این معنا معنای تکبیره الاحرام است! می بینید فرق کردید، فرق کرد حال شما با حال غیر از این فضا تفاوت کرده این معنا معنای چیست معنای احرام در صلاة است درست شد؟ حالا از الان تا وقتی که تکبیری الاحرام می خواهید بگویند دو ثانیه است سه ثانیه است چند ثانیه است آن دیگر ورود در حریم است؛ یعنی شما ورود در حریم را دیگر در آن جا تثبیت کردید تنفیذ کردید در را دیگر بستید، دیگر برگشت به پشت سر را برای خود ناممکن کردید آن را می گویند برای این!

فلذا در تکبیرات سبعة افتتاحیه کدام یک از این تکبیرات را ما می توانیم به عنوان تکبیره الاحرام قرار بدهیم هفت تا تکبیر داریم کدام را؟ هر کدام را شما می توانید اولی را از تکبیرات سبعة افتتاحیه قرار بدهید و شش تا با اذکاری که دارد لَبَّيْكَ وَ سَعْدِيكَ وَ الْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ وَ الشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ وَ الْمَهْدِيُّ مِنْ هَدَيْتِ لَا مَلْجَأَ مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ سُبْحَانَكَ وَ حَنَانِيكَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى سُبْحَانَكَ رَبَّ الْبَيْتِ .. اللَّهُ أَكْبَرُ همین طور این تکبیرات سبعة افتتاحیه یکی پس از دیگری را انجام می دهید تا می رسید به تکبیر هفتم، تکبیر هفتم که می شود چشمتان را فشار می آورید این الله اکبر، این سفت، همه را گفتید این جور می کنند، کبوتر بال می زنند، بال زدن ندارد قشنگ باید دست را بیاوری بابا تکبیر است پیغمبر تا دم گوش می آورد ائمه این طور بودند، بال می زند عین کلاغ این چیست این تکبیرات هر کدام از اینها را شما می توانید تکبیره الاحرام قرار بدهید یعنی می توانید تکبیر اول را بگویید الله اکبر رفتید تمام شد در را بستید حالا شش تا دیگر انجام دهید و وارد در چه می شود وارد در این، این که می گویند بعد از تکبیره الاحرام استعاذه نمی شود کرد به همین دلیل باطل است این استعاذه چرا نمی شود کرد شما

می‌توانید اولی را تکبیره الاحرام قرار بدهید در حالتی که استعاذه جزو اذکار این تکبیرات سبعة است یا چهارمی را قرار بدهید یا پنجمی را قرار بدهید هر کدام بر میل و وفق خودتان، اما اگر دارید وارد در حرم می‌شوید با نیتی که کردید هنوز در را به روی خود نبستید و منجز نکردید و در را نبستید آن جا می‌گویند که می‌تواند فرض کنید که انصرافی پیدا شود کاری انجام بدهید دوباره بایستی که نیت بشود چرا؟ چون هنوز مسجّل نشده است، این مسئله صلاة ورود در حرم و حریم هنوز مسجّل نشده است شما می‌توانید یک صحبتی کردید فرض کنید که دوباره ادامه بدهید لذا در این جا در روایت داریم کسی که اقامه می‌گوید بین اقامه و نماز نباید صحبت کند و اگر صحبت کرد دوباره باید اقامه را بگوید صحبت کردن کراهت دارد و بهتر است که دوباره بگوید چون وقتی که اقامه می‌گوید انسان یعنی دیگر خب.. این با اذان فرق می‌کند اذان اعلان برای نماز است نه این که نیت برای احرام ولی اقامه می‌گوید نه دیگر مسئله اقامه مطرح است لذا می‌گویند بعضی احتیاط و جویی کردند برای اقامه چون اقامه متصل به صلاة است کسی که اقامه می‌گوید یعنی خودش را وارد در حریم صلاتیه کرده است ولی اذان این طور نیست اعلان است فقط، اعلان برای دخول وقت صلاة است این مسئله ورود نماز نیست اذان این را نمی‌رسد ولی وقتی اقامه هست تقریباً مثل همان تکبیره الاحرام است الله اکبر می‌گوید تا می‌رسد به آن جا و بعد تکبیرات صلاتیه و یکی هم تکبیره الاحرام قرار می‌دهد به واسطه تکبیره الاحرام دیگر وارد می‌شود

تلمیذ: استحباب اذان فقط زمان دخول وقت است؟

استاد: بله.

تلمیذ: کسی که نمازش را به تأخیر بیندازد دیگر استحباب اذان ندارد؟

استاد: چرا استحباب دارد تا وقتی ...

تلمیذ: چون اذان اعلان است ما در مقام اعلان نیستیم!

استاد: خب باشد اعلان برای خود صلاة است که من می‌خواهم نماز بخوانم این خودش اعلان

است.

تلمیذ: ببخشید ما اینجا داریم تکبیره الاحرام را تعریف میکنیم یعنی میخواهیم معنایش را بگوییم

با این بحثی که فرمودید...

استاد: این بحثی که هست راجع به مسئله حقیقت احرام است، و در بحث حجّ همان طور که

عرض کردم متعرض همه فروعاً نمی‌شوم خیلی از فروعاً هم خودتان می‌توانید مراجعه کنید به

روایات و به تقریرات، این چیزهایی که مورد خلاف و اختلاف است این یک مسئله، مسئله لیبیک است که آیا لیبیک داخل در احرام است یا خارج از احرام است و آیا لیبیک را باید مقارن با احرام گفت یا بین آن فاصله باید انداخت و این که الان لیبیک همراه با احرام است این بهتر است یا این که بهتر است که یک مقداری فاصله باشد بعد الان همه می‌روند مسجد شجره یا جُحفه در همان مسجد شجره نیت احرام و لباس و اینها و لیبیک و می‌آیند و می‌روند این بهتر است یا این که نه بهتر این است که انسان برود در مسجد شجره، جحفه یا جاهای دیگر لباس احرام بپوشد نیت احرام هم بکند لیبیک را بگذارد بعد. در این مسئله الان ما فعلاً داریم صحبت می‌کنیم و صحبت به این جا می‌رسد که آیا احرام مجموع لبس ثوبین و نیت تروک و امثال ذلک و تلبیه است یا این که احرام نه، احرام چیز دیگری است و لبس ثوبین مسئله دیگری و لیبیک هم چیز دیگری است بین اینها هیچ تلازمی نیست صحبت در این است.

تلمیذ: با توجه به آن بحث که فرمودید در روزه که آن روزه خاص انبیا مثلاً خطورات را هم از آن کف داشته باشد ولی مثلاً روزه ظاهری فقهی همین چیزی است که شخص امساک از خوردن و آشامیدن و اینها باشد و در این احرام با توجه به معنایی که شما فرمودید حقیقت آن این باشد مثلاً خیلی از به این حقیقت نرسیدیم ما مُحرم نشده‌ایم

استاد: چرا البته خب ببینید احرام مراتبی دارد دیگر، در احرام هر شخصی خودش را وارد در این حریم می‌کند ولی تا چه قدر از برکات آن حریم بهره‌مند می‌شود آن دیگر به میزان فهم و معرفت خود او برمی‌گردد یکی می‌آید در باغ را باز می‌کند وارد باغ می‌شود همان کنار در می‌ایستد یکی تا آخر باغ می‌رود همه جا را هم می‌گردد و به خصوصیات و کیفیات و اینها همه اشراف و اطلاع پیدا می‌کند از میوه‌ها استفاده می‌کند خلاصه دیگر چیزی برای او باقی نمی‌ماند این یک نحوه ورود است هر کسی که وارد در نماز می‌شود بالاخره آن حالت بین خود و بین پروردگار را نیت می‌کند ولی خب خیلی‌ها نمی‌فهمند که چه جوری است قضیه مراتب بالا را نمی‌فهمند ولی همین حالت خاص را که نیت می‌کنند خودشان را به یک رباط و عروسک نمی‌بینند که بلند شود از در وارد شود بگوید الله اکبر لذا می‌گویند که حرف نزن دارم نماز می‌خوانم حالا هیچی نمی‌فهمد به بچه می‌گویند بچه را نگه دار سرو صدا نکند مَهْرَم را ببرد دارم نماز می‌خوانم خب این که این را می‌گویند حالت خاص را احساس می‌کند ولی همین قدر نه بیشتر، این یک نماز است خب همه چیز در نماز می‌فهمد چرتکه و چک و سفته را در نماز می‌کشد و امضا می‌کند همه گمشده‌هایش را هم پیدا می‌کند و نمی‌دانم رتق و فتق می‌کند تا می‌گویند السلام علیکم؛ یک نماز هم هست که گفتیم به شما و توضیح هم دادم که چه خبر است و آن هم یک

نماز است.

در همین مدرسه فیضیه من نشستم مرحوم آقای اراکی نماز می خواندند ما شبها می آمدیم نماز مغرب و عشا را پشت سر ایشان می خواندیم. آقای اراکی! من خواستم بیایم به مرحوم آقا گفتم که خب نماز چه کسی بروم؟ ایشان فرمودند: که نماز آقای اراکی برو ایشان چیز است و مرحوم آقای انصاری هم رحمة الله علیه از آقای اراکی تعریف می کردند ما این جا بودیم معمولاً روزها می آمدم و زیارت می کردم و غروبها می رفتم نماز می خواندم و می رفتم مدرسه و بعضی شبها نشسته بودیم تابستانها ایشان بیرون نماز می خواندند موقعی که هوا سرد می شد می رفتند داخل در همان مسجد داخل آن زیر، آن چیز هم درس می دادند، درسشان هم آن جا بود ما می رفتیم آن موقع در درس ایشان شرکت می کردیم ما هم در درس ایشان بودیم ولی هیچی نمی فهمیدیم بله خلاصه می رفتیم آن جا و خیلی نماز چیزی بود. بعد یک شب یکی نشسته بود بغل ما تشهد می خواندیم دستش را می زد در کمر ما را راست می کند، بابا نمازت را بخوان! دوباره ما چیز مان می شد ما هم دوباره می گفتیم و اشهد أن محمداً عبده و یكدفعه یک چیزی می آمد این مثل این که چشمش به کمر ما بود دوباره می گفتیم السلام علیک ایها النبی دوباره همچنین می خورد سه دفعه این... بعد آخرش عصبانی شده بود آقا می دانی در حال تشهد مستحب است گفتم آقا تو نماز می خوانی یا مأمور کمر بنده هستی که چپ و راستش کنی این حرفها! [گفت:] آقا نمی شود، گفتم تو نمازت را بخوان نمازت باطل است آن موقع ما که با عمامه هم نبودیم بچه بودیم شانزده هفده ساله بودیم بله خلاصه یارو هی بله می خواست ما را مستقیم کند این هم یک نماز است دیگر! خب این هم یک نماز است تازه خیلی هم دلش خوش است که نماز خوانده پشت سر آقای اراکی هم خوانده با این وضعیت و اینها این به اندازه ده شاهی قیمت ندارد آن نمازی که این در تشهد کمر ما را راست کند خب معلوم است از اول تکبیرة الاحرام تا حالا کجا بوده این رفته تمام عالم و اینها را همه را سیر کرده و نمی دانم همه جا گردش کرده و آخر در تشهد به ما رسیده است.

لذا همه افراد این مسئله احرام و ورود در حرم را دارند منتهی هر کسی به اندازه فهم خودش و واقع آن را هم می خواهید ببینید خب بله آن حج واقعی کجا و آن حجی که خلق الله انجام می دهند کجا؟ آن نماز واقعی کجا؟ آن نماز بالاخره بله ما نمی گوئیم که مثل آنها دریا! آب دریا را اگر نتوان کشید هم به قدر تشنگی باید چشید! ما به همان اندازه خودمان بفهمیم و درک کنیم مسئله را و به آن عمل کنیم بفهمیم که معنای آمدن اعلان زوال چیست این معنا معنای اجازه ورود در حرم است این است نه معنای احرام! همان طور که صاحب جواهر آمده فرموده: معنای ترک اکل است، اکل چیست؟

ترک اکل است و ترک ضحک است و ترک فرض کنید که استدبار است و ترک حرکت منافی هیئت صلاتیه و اینها - که خب لوازم آن است - معلوم است دیگر شما وقتی که پیش یک بزرگی می‌روید نمی‌دانم ترک قهقهه ترک کتک کاری ترک مُشت... اینها هم ترک است دیگر! بگویید که آقا پیش یک بزرگ می‌رسید چه نیتی میکنید؟ بگوئید دم در قبل از این که زنگ می‌زنم تروک را یکی یکی! اصلا اینها نمی‌آید در ذهن جناب فقیه که می‌خواهی این جا فتوا بدهی استنباط کنی با شما هستم اصلا اینها را نباید مصلی در نظر بگیرد اینها لوازم خود این مسئله است شما چطور وقتی که بروید یک همچنین افکاری برای شما پیدا نمی‌شود؟ همین مسائل هم در مورد احرام است منتهی ائمه که آمدند توضیح دادند خب بالاخره باید برای مردم توضیح بدهند و الا می‌رود در آینه نگاه می‌کند. اگر توضیح ندهد از کجا بفهمیم که آیا فقط احرام این است خب احرام این نیست می‌گویند بله احرام این است که شما این کارها را انجام ندهی لوازم را آمدند گفتند مثلا ترک نساء باشد ترک صید باشد ترک النظر فی المرأة باشد امثال ذلک اینها که آمده اند بیان کرده اند نه این که فرض کنید که آدم در موقع نماز نیت کند که خدایا من ترک ضحک می‌کنم، خدا هم می‌گوید خیلی هنر می‌کنی ترک ضحک می‌کنم ترک اکل می‌کنم، نه بیا بخور! تا این جا آمده می‌گوید ترک اکل می‌کنم کجا می‌خواهی بخوری؟ نمیتوانی بخوری! اینها اصلا از مقام مصلی نیست در مقام صلاة نیست، فهمیدید؟ من به این چیزها نظر دارم اسراری در این مطالب هست.

تلمیذ: اذان و اقامه چه خصوصیتی دار که اگر کسر شده باشند جواز کسر نماز است؟
 استاد: اذان نه، اقامه این طوری است، اقامه به این خاطر است که در واقع جزئی از صلاة است و حکم جزئی از صلاة دارد.

تلمیذ: امام جماعت که تکبیرات سبعة را قرائت می‌کند مأموم نمیداند با کدام یک از تکبیرات نیت تکبیره الاحرام کند باید در تکبیر آخری اقتدا کند؟

استاد: وقتی که نمی‌داند نه؛ وقتی که نمی‌داند آن اشکال ندارد چون بالاخره امام جماعت برای خودش یک نیت دارد مأموم نیت می‌کند به این امام جماعت که تکبیره الاحرام را بسته است یعنی این صلاة را انجام داده است. البته خب بزرگان احتیاط می‌کردند صبر می‌کردند که بعد از تکبیر هفتم می‌بستند اما به اعتقاد بنده نیازی به این نیست چون که از اول امام وقتی که تکبیرات را می‌بندد وارد در هیئت صلاتیه شده دیگر لذا مأموم می‌تواند نیت کند چون تکبیر را بسته است تکبیر را انجام داده است.
 تلمیذ: یعنی به این نیت من نیت تکبیره الاحرام می‌کند در موقعی که او نیت کرده، نیتی که

امیرالمؤمنین در حج به نیت رسول خدا؟

استاد: ببینید این که هر کدام از تکبیرات را می‌تواند قرار بدهد، منظور بنده این است - شاید نتوانستم... اگر مأموم به نظرش این باشد که آن تکبیر اول را نیت تکبیره الاحرام کرده و می‌داند که آن شش تا را انجام می‌دهد این می‌تواند آن را انجام بدهد گرچه آن تکبیر بعد معلوم شود که نبوده این اشکال ندارد چون وارد در همان احرام شده در این صورت، اگر نه نداند باید صبر کند تا این که آن علم به تثبیت که به تکبیره الاحرام خاص است حاصل شود.

تلمیذ: نمیشود مثل همان نیت امیرالمؤمنین کرد؟

استاد: خب این چکار کند؟ این که الان نمی‌تواند، خب این الان چکار کند در موقع تکبیر چه

نیتی هم همراه با این تکبیر داشته باشد؟

تلمیذ: امیرالمؤمنین چه نیتی کردند؟

استاد: خب باشد این نیت...

تلمیذ: اما نیت کردند همان نیتی که پیغمبر کرده است!

استاد: بسیار خب ببینید این در این جا منافات ندارد یعنی امیرالمؤمنین که این نیت را کردند مشکلی برای حضرت از این نقطه نظر پیش نمی‌آید مثل این که فرض کنید شما حج واجب را انجام دادید حالا یک حج مستحبی می‌خواهید بروید انجام بدهید خب حج مستحبی خودش طبعاً مستحب است بعد حالا می‌گویید که من این را به چه نیتی انجام دهم از طرف پدرم ثوابش به او برسد از طرف مادرم ما می‌گوییم که نخیر حج مستحبی را هدیه به رسول خدا کنید! این همان طوری که فرمودند حج مستحبی، واجب نمی‌شود، تبدیل پیدا نمی‌کند نیت استحباب هم سرجایش هست منتهی در مقام نیابت خود نیابة عن رسول الله در این جا می‌آید و به عنوان اصل در این جا می‌آید ظهور پیدا می‌کند مطلبی در این جا پیدا نمی‌شود مشکلی در این جا نمی‌آید وقتی که امیرالمؤمنین نیت می‌کنند که آن حجی را که من نیت می‌کنم به آن حج دیگر بیش از این امیرالمؤمنین چیزی نمی‌خواهد چون این که من انجام می‌دهم از طرف خودم، ما در حج این را نداریم من این را انجام می‌دهم از طرف پدرم و مادرم ما این را در حج نداریم امیرالمؤمنین که هم حج واجبش را انجام دادند اصلاً من می‌گویم حج حج واجب هم باشد امیرالمؤمنین می‌گوید خدایا من حج را انجام می‌دهم واجب قربه الی الله به همان حجی که پیغمبر کرده است خب اگر حجی که پیغمبر قرآن بوده معلوم می‌شود قرآن است خیلی خب پس حج ما قرآن به حساب بیاید اگر افراد بوده افراد، تمتع هم بوده تمتع، این به اصطلاح آن چه را که لازمه ورود در

احرام حج است آن نیت از امیرالمؤمنین متمشی شده است و آن چیست انجام دادن حج قربة الى الله برای تو و به همان کیفیت رسول خدا، اما این که آیا قرآن است و افراد است و تمتع است اینها را در حج که نداریم. همان طور که در صلاة نیت قصر و تمام داریم؟ نه نماز باید مقصوراً باشد برای مسافر و برای متوطن فرض کنید که تمام باشد بله نیت ظهر بودن جزء صلاة است نیت مغرب جزء صلاة است ولی قصر نیست تمام نیست.

لذا اگر کسی نیت تمام کند بعداً معلوم شود وسط نماز این مسافر است قصد ده روز نکرده است این اخلاصی به صلاة او وارد نمی‌شود یا این که نیت قصر کند بعد معلوم شود که بابا این نیت ده روز کرده است باز تا وقتی که منافعی به جای نیآورده می‌تواند بلند شود و آن دو رکعت بعد را می‌تواند بخواند یا اگر تشهد نشسته ادامه بدهد، آن نیازی به این مسئله نیست. خب حالا یک شخص می‌تواند بگوید فرض کنید شخص اگر اختیارش مثل زن که تابع شوهر است یا مثل فرزندی که تابع پدر است یا مثل رفیقی که از نقطه نظر قصد سفر و عدم قصد سفر از خودش اختیاری ندارد و اختیارش با رفیق دیگر است اتفاق می‌افتد دیگر خب این دارد به او اقتدا می‌کند وقتی که دارد اقتدا می‌کند نیت قصر کند یا نیت اتمام؟ نمی‌داند که امام آیا قصد عشرة ایام کرده یا نکرده؟ می‌گوید من نماز می‌خوانم به همان کیفیت که الان امام جماعت دارد آن طور می‌خواند این اشکال ندارد چرا چون نیت قصر و اتمام که مدخلیت در صلاة ندارد فقط خود نیت صلاتیت مدخلیت دارد که آن هم انجام می‌دهد بیش از این هم نیست اگر چهار تا خواند معلوم می‌شود قصد کرده است اگر شکسته خواند معلوم می‌شود....

امیرالمؤمنین عرض می‌کند خدایا من حجم را انجام می‌دهم - اصلاً می‌گوییم حج واجب هم انجام می‌دهد - حج واجب خودم را انجام می‌دهم منتهی این حج واجبی که انجام دارم می‌دهم به همان نیتی است که رسول خدا کرده است چون من و او از این نقطه نظر واحد هستیم اما من چون نمی‌دانم در این که او الان چه نیتی دارد من نیت خاص برای افراد یا تمتع را نمی‌کنم و مشکلی هم پیش نمی‌آید. می‌آید در آن جا وقتی که رسید به پیغمبر معلوم می‌شود که آیا باید تمتع کند یا باید افراد کند یا باید قرآن کند این در این جا مسئله چیز خاصی نیست البته خب حالا بالاتر از این هم هست که در همان حال حالت وحدت بین ذهن و نفس و سر که ما بلد نیستیم ما همین خلاصه این ظاهر و استنباطی و فقاهتی...

اللهم صل علی محمد و آل محمد